

Täysistunto

Tiistai 26.11.2019 klo 14.00—20.15

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2019 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

19.55 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Esityksessä tehdään alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoituksesta annettuun lakiin sellaiset muutokset, jotka mahdollistavat valtion talousarviossa esitetyn alueiden kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitetun määrärahan käyttöön ottamisen. Määräraha korvaisi aikaisemmin käytössä olleen alueiden innovaatioiden ja kokeiluiden käynnistämisen määrärahan.

Aluekehittämisen ja kaupunkipolitiikan kokonaisuus sisältää hallituksen aluekehittämispäätöksen yhteydessä tarkennettavan toimintamallin sopimuksellisen tai ohjelmallisen yhteistyön kaupunkien ja alueiden kanssa sekä maakuntien nopeasti käynnistettävät alueiden vahvuuksiin perustuvat kehittämishankkeet. Lisäksi määrärahaa voitaisiin käyttää hallitusohjelman mukaisen kansallisen kaupunkistrategian sekä seutukaupunkiohjelman sekä metropolipolitiikan toimeenpanoon. Erinomaista.

Hallituksen ohjelman Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuden mukaan maakuntien liittojen rooli aluekehitysviranomaisena jatkuu. Liitoille kohdennetaan nopeasti ja joustavasti hyödynnettävää aluekehitysrahoitusta. Määrärahalla tuetaan maakuntien ja maakuntakeskusten omaehtoista kehittämistä, uudistetaan elinkeinorakennetta ja vastataan rakennemuutostilanteisiin.

Arvoisa puhemies! Tervehdin ilolla sitä, että hallitus ottaa entistä painokkaampaa otetta maakuntien Suomen puolesta. Sitä työtä riittää. Se on yhteiskunnallista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Jokainen kotikulma on yhtä arvokas. Tämä on tärkeä askel myös sille, että jokaiseen maakuntaan tarvitaan sopimuksellinen kaupunkipolitiikan väline. Hallitus on työntymässä epäkohtaan, joka on ollut vallitseva esimerkiksi Seinäjoen kaupunkiseudulla. Se epäkohta on ollut eräiden keskikokoisten maakuntakeskuskaupunkien ja niiden seutukuntien väliinputoajan rooli kaupunkipolitiikassa. Etelä-Pohjanmaan liitto ja Seinäjoen kaupunkiseutu ovat kiinnittäneet huomiota vallitsevaan kansalliseen kaupunkipolitiikkaan ja esittävät nykyistä laajemmin aluepolitiikan kokonaisuuden hahmottamista. Nyt Seinäjoen kaupunkiseudun tyypiset yliopistottomat mutta kehityspotentiaaaliltaan suuret

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2019 vp

maakuntakeskukset ovat uhanneet jäädä väliinputoajan asemaan. Ne tarvitsevat tukea muun muassa ekosysteemien vahvistamiseen, kaupunkikehittämiseen, yritys-, osaamis- ja innovaatiopolitiikan suunnitteluun ja toimeenpanoon resursseja.

Kun kaupunkijoukkoa erilaisissa kaupunkipoliittisissa toimintatavoissa laajennetaan, tulisi lopullinen päämäärä olla tasavertainen. Onneksi hallituksen tahtotila on tämänsuuntainen. Hallitus huomioi maakuntakeskukset ja niiden seutukunnat. Uuden aluepolitiikan tavoite on antaa ihmiselle vapaus ja mahdollisuus valita, minne kaikkialle elämänsä rakentaa. Se perustuu maan eri osien omille vahvuuksille.

Puhemies! Hallituksen esitys on kovin kannatettava. Se on uuden, kokonaisen Suomen tie.

20.00 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu tänään paljon kuntataloudesta. Sitä keskustelua käydään paljon myös hallintovaliokunnassa, ja sitä on tarpeen jatkaa kuntien kestävä talouden turvaamiseksi. Nyt päätettävässä asiassa on kyseessä kansallinen tuki alueiden ja kaupunkien kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen. Rahaa on varattu ensi vuodelle 20 miljoonaa euroa. Summasta 15 miljoonaa euroa on tarkoitettu käyttämään sopimuksellisen yhteistyön kautta hallitusohjelman keskeisten tavoitteiden toteuttamiseen. Onkin tärkeää, että näidenkin rahojen käytöllä toteutetaan hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita: ilmastomuutoksen hillintää ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista, elinkeinoelämän uudistamista ja innovaatiokeskittymien vahvistamista, osaamisen ja sivistyksen vahvistamista, osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämistä sekä eriarvoisuuden ehkäisyä.

Arvoisa puhemies! Vaikka raha kohdistetaan maakunnille, tuki on tarkoitettu myös kaupunkipolitiikan toteuttamiseen. Se kannattaa tehdä tiiviissä yhteistyössä kaupunkien kanssa. Valtakunnallisen kaupunkistrategian on määrä valmistua ensi keväänä. Vetovastuussa sen valmistelusta on valtiovarainministeriö. Tämä työ on käynnistettävä viipymättä ja osallistettava myös kaupungit sen tekemiseen. Kaupungit ovat avainasemassa, kun ratkomme tulevaisuuden haasteita. On siis tärkeää, että vaikka nyt päätettävä raha alueiden ja kaupunkien kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen tulee maakuntien kautta, myös kaupungit pidetään alusta asti mukana. Pidän hyvänä myös tavoitetta alueiden välisen yhteistyön ja verkottumisen edistämistä. Samoin on tärkeää seurata, millaisia tuloksia tällä rahalla saadaan aikaan.

Arvoisa puhemies! Kaupunkien elinvoimasta huolehtiminen on koko Suomen etu. Tätä nyt päätettävänä olevaa kansallista tukimuotoa laajempi kysymys on EU:n uuden rakennerahastokauden tukirahojen ohjaaminen. Myös niissä on huomioitava kumppanuus kaupunkien kanssa, niiden kestävä kasvun ja elinvoiman turvaamiseksi. Kestävä kaupunkikehittämisen ohjelmaa on tähän saakka toteutettu menestyksekkäästi kuuden suurimman kaupungin voimin 6Aika-hankkeen puitteissa. Siinä on suhteellisen pienellä rahoituksella saatu aikaan vaikuttavia tuloksia. Onkin varmistettava, että myös tulevilla ohjelmakaudella varmistetaan riittävät resurssit muun muassa kaupunkien tulokselliseen yhteistyöhön hiilineutraalien ratkaisujen kehittämiseksi, laadukkaan koulutuksen tarjoamiseksi ja tuloksellisten työllisyystoimien edistämiseksi.

Kaupungit ovat meille tärkeä yhteistyökumppani, kun ratkomme suuria tulevaisuuden haasteita. Meidän on tunnistettava erityisesti suurien kaupunkien haasteet ja metropolialue koko Suomen veturina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2019 vp

20.03 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin maakunnilla on aikaisemminkin ollut käytössä tämmöisiä nopeasti käyttöön otettavia rahoitusmuotoja, ja ne ovat erittäin hyviä. Tässäkin lainsäädännössä moneen otteeseen ja varsinkin hallintovaliokunnan hyvän mietinnön pohjaan monessakin kohtaa on kirjattu ”maakuntien omaehtoinen kehittäminen”, joka perustuu maakuntien omaan strategiaan ja siihen... Pidän erittäin tärkeänä, että maakunnat tunnistavat omat vahvuutensa, luovat omat hyvät strategiat ja sitä kautta lähtevät toteuttamaan, muun muassa tässäkin mahdollistetaan innovaatioympäristöjä. Katson myös näitä alihankintaketjuja, mutta mikä tärkeintä — on odoteltu tässä jo 15 vuotta, mihin suuntaan meidän palvelurakenneuudistus etenee — sitä kautta myös tulevat palvelurakenteet. Tärkeää on yhteistyö seutukaupunkien kanssa ja myös se monenkeskinen yhteistyö, mitä haetaan muun muassa tällä työvoimahallinnon ja myös kuntien yhteistyöllä ja sieltä kumpuavalla yhteistyöllä, joka myös kantaa tähän meidän yritys-elämään ja työvoimapulaan. Eli näen tämän monihaaraisena mahdollisuutena ja poikkitieellisenä mahdollisuutena eri toimialojen ylitse, ja jos sitä osataan hyvin siellä maakunnassa käyttää, niin tämä on erittäin hyvä väline.

Tässä edelliset puhujat ovat ottaneet kantaa myös tähän kaupunkistrategiaan, ja kyllä minä näen, että Suomessa pitäisi tämän meidän maaseutustrategian lisäksi olla vahva kaupunkistrategia, koska meillä on hyvin samantyyppisiä ongelmia kaupunkilähiöissä kuin kylissäkin. Ja myös tällaisen avoimen, omaehtoisen kehittämisrahoituksen kautta me voimme tehdä hyvää yhteistyötä kaupunkilähiöiden ja kylien kanssa ja katsoa niitten palvelutarvetta, osaamistarvetta mutta toisaalta sitten myös sen kasvun voimasta tulevien kipuristeiden ratkaisuja.

Eli kaikkensa tämä on maakuntaliitoille hyvä rahoitusväline. Toivon myös, että tämä 2 prosenttia, mitä tässä käytetään sitten näihin valtakunnallisiin hankkeisiin, ohjaisi siihen suuntaan, että haetaan sitten kansainvälisiä kyvykkyyksiä vielä lisää siihen kaupunkialueitten kehittämiseen ja myös sitä, mikä hyödyttäisi, ja myös kuunneltaisiin niittenkin hankkeitten osalta maakuntien omaa tahtoa.

20.06 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Lähetekeskustelussa tätäkin asiaa hieman käsittelin ja sinänsä pidin ihan hyvänä hallituksen esitystä. Valiokunta näyttää yksimielisesti hyväksyneen sen, kiitos siitä.

Ongelmana meillä ovat maakuntien väliset erot ja se, että maakuntien kehittäminen yleensä on hyvin suurissa vaikeuksissa. Taannoin meillä oli maakunnan kehittämisraha budjetissa, mutta se on sulanut sieltä pois. Nyt tietysti on positiivinen piirre se, että tämä hallitus on palauttanut tämän 20 miljoonaa, joka on hyvä alku mutta aivan täysin riittämättömän tietysti niihin tarpeisiin nähden, mitä tuolla on. Ja kun tämäkin 20 miljoonaa vielä jaetaan kolmeen osaan ja tällä tavalla tavallaan sidotaan jo etukäteen, eli maakunnat eivät pääse sitä käyttämään omaehtoisesti niin kuin demokraattinen järjestelmä periaatteessa edellyttäisi, niin ei tämän saamisesta nyt voi tietysti mitään suuria juhlia pitää. Sitten sitä vielä vaikeuttaa se, että meidän alue- ja rakennepolitiikka, niin kuin maatalouskin, on Brysselin käden ja nyrkin alla hyvin vahvasti ja sidottu sitä kautta. Se on tietysti ongelma, että me maksamme Brysseliin valtavan paljon ja tulevaisuudessa vielä enemmän kuin saamme takaisin ja kun sieltä jotakin saadaan takaisin, esimerkiksi alue- ja rakennepolitiikkaan, ne ovat jo kovalla byrokratialla sidottuja rahoja.

Eli minä peräänkuulutan kansallista, suomalaista, isänmaallista aluepolitiikkaa takaisin, sitä, jonka Suomen Keskusta 60—70-luvulla aloitti ansiokkaasti, joka on nyt mennyt täl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2019 vp

laiseksi paperisodaksi ja tehottomaksi monelta osin. Toivon, että tämä nyt ei johda siihen, vaan saadaan todellakin maakuntia elvytettyä. Tosin kun meillä on 20 maakuntaa ja 20 miljoonaa rahaa, josta osa on jo tavallaan sidottu muuhun, ei sillä kyllä todellakaan paljon tuloksia kannata odotella.

20.08 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Yhdyn tässä edustaja Kankaanniemen näkemyksiin aika moneenkin näistä asioista, mutta toisaalta ainakin tässä mietinnössä on todettu — toivottavasti meidän byrokraatitkin tämän ottavat vastaan — että tämä raha olisi mahdollisimman kevyen byrokratian kautta ja joustavasti käytettävissä.

Toinen lähtökohta tietenkin on se, että kun tehdään maakuntastrategiaa ja sitten haetaan rahoituksia eri kehittämishankkeisiin — toivon, että tämä kävisi vipuna siihen rahoitukseen, että osaisimme hakea ja maakunnasta osattaisiin hakea paremmin esimerkiksi Horisontti-rahoitusta. Tehtäisiin niitä yhteistyöliittymiä yliopistojen kanssa, yrittäjien kanssa ja sitä kautta haettaisiin niitä rahoitusmahdollisuuksia. Aivan niin kuin edustaja Kankaanniemi sanoi, me maksamme sinne paljon rahaa ja meidän täytyy oppia se järjestelmä vielä paremmin. Toivottavasti maakuntiinkin saadaan viestiä niiden rahoituslähteitten aukaisuun. Se ei ole kovin yksinkertainen projekti lähteä Horisontti-rahaakaan hakemaan. Se on pitkäaikainen työ, ja itse asiassa siihen hakemiseenkin menee jo rahoitusta.

20.10 Tiina Elo vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Pidän tärkeänä, että tässäkin keskustelussa me tunnistamme myös kaupunkien omaehtoisen kehittämisen tarpeet ja näemme sen, että myös ne kaupungit tuovat kasvua koko maakuntaan. Haluan tässä nyt nostaa Uudenmaan tilannetta. Uusimaa on tosi voimakkaasti kasvava maakunta, joka tarvitsee myös tukea alueen kehittämiseen. Hyvä esimerkki tässä on korkeakoulualoituspaiikat, joita on täällä todella paljon vähemmän kuin muualla suhteessa ylioppilaskirjoituksista valmistuviin.

Tämän rahan joustavaan käyttämiseen kiinnitettiin myös valiokunnassa huomiota, ja meille vakuutettiin, että tässä on yksinkertainen järjestelmä, miten sitä voidaan hakea. Samoin tuen tätä ajatusta, että EU-rahoja meidän pitäisi pystyä hyödyntämään laajemmin. Siinä on kuitenkin valtava potentiaali saada rahaa Suomeen.

Esimerkiksi Uudenmaan maakunnassa tehdään yhä tiivistyvämpää yhteistyötä seudun kaupunkien, erityisesti pääkaupunkiseudun kanssa. Myös strategiassa se näkyy. Eli minun mielestäni kaupungit pitää nähdä myös maakuntien voimavarana siinä, että me saamme elinvoimaa ja työpaikkoja tähän maahan.

20.11 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Todella minäkin toivon, että tätä voitaisiin käyttää vipurahana, tai millä nimellä edustaja Pirttilahti sen sanoikaan, mutta kuitenkin kansallisen rahoituksen osana, jolloin se voisi ikään kuin kertaantua EU-rahoituksen rinnalla. Summa on tosin siihenkin aika pieni ja merkitys vähäinen.

Sitten kun tullaan siihen, mitä edustaja Elo totesi, että tätä pitää myös kaupunkeihin käyttää ja Uudellamaalla — Uudenmaan eräät kaupungit ovat nimeltään Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen. Jos tätä aluepolitiikkaa ruvetaan täällä tekemään, niin sitten ollaan tietysti siitä alkuperäisestä ajattelusta jo aivan tähtitieteellisen kaukana. Eli ei nyt sille linjalle pidä kyllä lähteä, että tämäkin raha jaettaisiin kaupunkeihin.

Kyllä minä ymmärrän kaupunkipolitiikan sinänsä ja sen tarpeet, mutta ei se ole ehkä tällaisesta rahasta kiinni vaan siitä, että näissä kaupungeissa täytyy, etelän kaupungeissa esimerkiksi, kiinnittää sosiaaliin tekijöihin huomiota, ja kaupunkipolitiikalla, jota kaupunki

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2019 vp

itse harjoittaa, hoidetaan niitä ongelmia, ja myös työllisyysnäkökulma otetaan vahvemmin huomioon kuin mitä nyt.

Työllisyyskokeilu saattaa olla sellainen tekijä, että sitä kannattaa tukea, ja silloin ollaan kaupunkien kanssa tekemisissä tai kaupunkiseutujen. Ja tosiasia on, että niillä ratkaistaan kyllä työllisyyden myönteinen kehitys. Tämä raha — minusta on sitten jo pikkuisen harhaanjohtavaa puhua tällä nimellä, jos tätä käytetään Helsinki—Turku—Tampere-rahoitukseen.

20.13 Tiina Elo vihr: Puheenjohtaja! Halusin tässä keskustelussa vain todeta, että alue se on Uusimaakin. Ja kun UUSAIKA-hankkeeseen viittasin varsinaisessa puheenvuorossani, niin siihenhän kuuluu myös Oulu pohjoisena kaupunkina, enkä sitä millään tavalla tietenkään kiellä. Sitten kaupunkistrategiassa me varmasti otamme seutukaupungit ja muut huomioon. Mutta minun mielestäni on tärkeitä, että kun me puhumme alueesta, niin me tunnistamme sen, että myös kaupungit ovat alueita ja alueidensa merkittäviä vetureita.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 51/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.